

Sissejuhatus epistemoloogiasse

Kursuse kirjeldus

Õppejõud: Bruno Mölder *bruno.moelder@ut.ee*

Ainekood FLFI.04.013

Toimumisaeg ja -koht: 2009/10 õ.-a. sügissemester. Neljapäeviti 10.15-11.45, Ülikooli 16-214.

Epistemoloogia, mis tegeleb peamiselt teadmise, tunnetuse ja õigustuse küsimustega, on üks teoreetilise filosoofia keskseid valdkondi. Ainekursus esitab epistemoloogiat analüütilise filosoofia vaatevinklist koos tagasivaadetega tunnetusprobleemide lahendustele läbi filosoofia ajaloo. Tutvustatakse epistemoloogia peamisi teemasid: teadmise ja õigustuse mõisteid ning käsitusi, tajukäsitusi, skeptitsismi, mälu ning apriorset teadmist. Eesmärgiks on analüütilise epistemoloogia põhimõistete, seisukohtade ning argumentide tutvustamine ning üliõpilaste ettevalmistamine edasijõudnutele mõeldud kursustel osalemiseks. Aine läbinud üliõpilane

1. tunneb epistemoloogia põhimõisteid ning teooriaid;
2. suudab neid lähemalt selgitada;
3. oskab arutleda epistemoloogia küsimuste üle.

Materjalid

Auditoorne õppetöö toimub loengute ja seminaride vormis. Loengutel kasutatud presentatsioonide käsilehed saavad kursuse jooksul kättesaadavaks õppeinfosüsteemis. Loengus räägitu ei ole tervikteksti kujul kättesaadav, mistõttu on eksami sooritamiseks loengutel osalemine ja nende aktiivne kuulamine vägagi soovitatav. Lisaks on mõnede teemade puhul kohustuslik juurde lugeda teatud tekste, mida käsitletakse ka loengutel ja/või seminaridel. Peale kohustuslike tekstide viidatakse ka mõnede soovituslikele eesti-keelsetele tekstidele, mida võib lugeda juurde teema paremaks mõistmiseks.

Kohustuslikud tekstid on järgmised:

- AYER, ALFRED J. 'Apriorisus'. *Täendus, tõde, meetod: Tekste analüütilisest filosoofiast I*. Toim. J. Kangilaski, M. Laasberg. Tartu: TÜ Kirjastus, 1999, lk 108-124
- GOODMAN, NELSON 'Uus induktsioonimõistus'. *Akadeemia*, 2008, nr 9, lk 1959-1978
- GETTIER, EDMUND L. 'Kas õigustatud tõene uskumus on teadmine?'. *Akadeemia*, 1998, nr 4, lk 754-757
- QUINE, WILLARD VAN ORMAN. 'Epistemology Naturalized'. W.V.O. Quine, *Ontological Relativity and Other Essays*. Columbia University Press, 1969.

Need tekstid on kättesaadavad ka õppeinfosüsteemis. Soovituslikud tekstid mainitakse eraldi loenguteemade juures. Kui on soov täpsustada mõnda loengul kuulnud küsimust või tutvuda põhjalikumalt mõne teemaga, siis on soovitatav tutvuda järgmise õpikuga:

- Fisher, A. & Everitt, N. 1995. *Modern Epistemology: A New Introduction*. McGraw-Hill

Teemakohast kirjandust võib leida ka TÜ raamatukogu ainepaketist või Eetikakeskusest.

Hindamine

Kursuse lõpus toimub kirjalik eksam, mida hinnatakse ülikooli hindamisstandardi ($A \geq 91$, $B \geq 81$, $C \geq 71$, $D \geq 61$, $E \geq 51$, $F \leq 50$) alusel. Eksam koosneb kahest komponendist: testist ning lühiesseest, mis kirjutatakse koha peal. Eksamid toimuvad 17. detsembril ja 7. jaanuaril, Ülikooli 16-214, kell 10.15-11.45; järeleksam 20. jaanuaril Ülikooli 16-214, kell 14.15-15.45.

Loenguteemad

Tegemist on esialgse loenguplaaniga, milles võib toimuda muudatusi

1. **03.09 Sissejuhatus epistemoloogiasse**
2. **24.09 Mõtlemise tööriistad**
Soovitav lisalugemine: Law, S. 'Filosoofia tööriistad'. S.Law, *Filosoofia. Silmaringi teatmik*. Varrak 2008, lk 191-225
3. **01.10 Taju epistemoloogia**
Soovitav lisalugemine: Lowe, E.J. 'Aisting ja näivus'; 'Taju'. E.J.Lowe, *Sissejuhatus vaimufilosoofiasse*. TÜ Kirjastus, 2008, lk 121-177
4. **08.10 Aprioorne teadmine**
Kohustuslik lugeda: Ayer, A. J. 'Aprioorus'. *Tähendus, tõde, meetod*. Toim. J. Kangilaski, M. Laasberg. Tartu: TÜ Kirjastus, 1999, lk 108-124
Soovitav lisalugemine: Quine, W.V.O. 'Empirismi kaks dogmat'. *Tähendus, tõde, meetod*. Toim. J. Kangilaski, M. Laasberg. Tartu: TÜ Kirjastus, 1999, lk 194-219
5. **15.10 Järeldus: Deduktsioon ja induktsioon**
6. **22.10 Uus induktsioonimõistatus**
Kohustuslik lugeda: Goodman, N. 'Uus induktsioonimõistatus'. *Akadeemia*, 2008, nr 9, lk 1959-78
Soovitav lisalugemine: Cohnitz, D. "'Uus induktsioonimõistatus'", selle kontekst ja tähtsus'. *Akadeemia*, 2008, nr 9, lk 1979-2006
7. **29.10 Õigustus I: Fundatsionalism**
Soovitav lisalugemine: Sturgeon, S. Teadmine. *Akadeemia*, 1998, nr 4, lk 758-78
8. **05.11 Õigustus II: Koherentism**
9. **12.11 Tunnistus ja mälu**
10. **19.11 Teadmise mõiste analüüs**
Kohustuslik lugeda: Gettier, E. L. Kas õigustatud tõene uskumus on teadmine? *Akadeemia*, 1998, nr 4, lk 754-757
11. **26.11 Skeptitsism**
12. **03.12 Teiste olendite vaim**
13. **10.12 Naturaliseeritud epistemoloogia**
Kohustuslik lugeda: Quine, W.V.O. 'Epistemology Naturalized' W.V.O.Quine, *Ontological Relativity and Other Essays*. Columbia University Press, 1969, lk 69-90